

KOVÁCS DOMINIKA

Keleti nyelvek és kultúrák

BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Hidvégi Zsófia

Egyetemi tanársegéd, ELTE BTK

**AZ „O” TISZTELETI PREFIXUM HASZNÁLATÁNAK
VIZSGÁLATA AZ „O”-HOZ KAPCSOLÓDÓ SINO-JAPÁN
SZAVAK SZEMPONTJÁBÓL*****Kulcsszavak:** japanológia; tiszteleti nyelv; o prefixum; formálisság; szépítő nyelvezet*

Jelen dolgozat a japán nyelvben előforduló tiszteleti előtagok, azokon belül is különösen az „o” használatát kutatja, azon szempontból, hogy a szóeredeten („goshu” 語種) kívül milyen egyéb tényezők befolyásolják, a két leggyakoribb prefixum – az „o” és a „go” – közül melyik kapcsolódik egy adott szóhoz. Az általánosan elfogadott elmélet szerint az „o” japán eredetű szavakhoz („wago” 和語), a „go” sino-japán szavakhoz („kango” 漢語) kapcsolódik. Ugyanakkor, korábbi kutatások is felhívták rá a figyelmet, hogy ennek az elméletnek viszonylag sok kivétele létezik, kiváltképp az „o”-val használatos sino-japán szavak képében. Ez arra enged következtetni, hogy a két prefixum használatára egyéb tényezők is hatással vannak, melyek pontosabb megértésével az „o” prefixum sajátosságairól is vélhetően tisztább képet lehetne alkotni.

A kutatás során megvizsgálásra került három lehetséges tényező, mely magyarázattal szolgálhat az úgynevezett „o+kango” (sino-japán szóhoz kapcsolódó „o”) jelenségének fennállására. Ez egy korpuszvizsgálat keretében történt, a NINJAL (National Institute for Japanese Language and Linguistics) BCCWJ (Balanced Corpus of Contemporary Written Japanese) nevezetű korpuszával. Ennek segítségével sikerült beazonosítani azt a kb. 150 leggyakrabban előforduló „o+kango” szót, mely a vizsgálatok alapját képezte.

A kutatás eredményeként tisztázódott, hogy ahogyan Yamada és Okuse (2014) feltételezte, a szó vélt „formálissága”, avagy „informálissága” hatással van az „o” használatára: a „go”-val ellentétben az „o” olyan tendenciát mutat, hogy inkább az „informálisnak” mondható szavakhoz kapcsolódik. Az úgynevezett szépítő nyelvezet („bikago” 美化語) hatását illetően bebizonyosodott, hogy a szépítő célzatú szavak esetében szóeredettől függetlenül az „o” sokkal produktívabbnak mondható, mint a „go”. Emellett kiderült, hogy fonológiai szempontok nem befolyásolják nagy mértékben, hogy egy adott szóhoz „o” vagy go kapcsolódik.

Ezen eredmények alapján elmondható, hogy az „o” prefixum használatára a szóeredeten kívül bizonyosan egyéb tényezők is hatással vannak. Így kétségbe vonható a szóeredeten alapuló elmélet érvényessége, és további kutatás szükségessége merül fel a két tiszteleti prefixum használatával kapcsolatban.